

Wandelen door heden en verleden van *Barneveld*

Een wandeling langs de highlights van Barneveld, o.a. het standbeeld van Jan van Schaffelaar, De Koewei en het Oude Raadhuis.

Lengte van de route: 3,5 km
Toegankelijk met kinderwagens
en voor minder validen.

Er zijn ook wandelroutes door
Voorthuizen, Garderen en Stroe

Ten geleide

De gemeente Barneveld bestaat uit negen dorpen (Barneveld, De Glind, Terschuur, Zwartebroek, Voorthuizen, Garderen, Stroe, Kootwijk en Kootwijkerbroek) waar het fijn wonen, werken en recreëren is.

De gemeente Barneveld ligt zowel in de Gelderse Vallei als op het Veluwemassief; de gemeente is omgeven door veel groen.

Hoe oud Barneveld is, is niet precies te zeggen. Als kerkdorp komt Barneveld voor het eerst voor in 1333/1334, als 'gericht' eerst in 1432. Maar het vermoeden bestaat dat Barneveld al meer dan 800 jaar oud is. In het midden van de dertiende eeuw moet Barneveld al een aanzienlijk dorp zijn geweest. Daarvan is de toren van de Oude Kerk op het Torenplein een bewijs. Barneveld lag (en ligt) strategisch tussen Gelre en het Sticht. Doordat Barneveld nooit stadsrechten

heeft gekregen, konden ook geen versterkingen worden aangebracht.

Sterk verbonden met Barneveld is ook Jan van Schaffelaar; hij sprong in 1482 van de toren en offerde zich daarmee op voor een vrije aftocht van zijn strijdmakkers.

De gemeente Barneveld is vooral óók bekend vanwege de pluimveesector (met naar schatting zo'n 3.500.000 pluimvee op het grondgebied) en aanverwante industrieën.

Wandelen door Barneveld

De wandeling voert door een deel van Barneveld en start op de parkeerplaats van het Landgoed De Schaffelaar, bereikbaar via de Stationsweg.

- 1 U loopt vanaf de parkeerplaats naar de voorzijde van Huize De Schaffelaar.
- 2 U loopt om Huize De Schaffelaar naar De Oranjerie in het park achter Huize De Schaffelaar.
- 3 U loopt nog een klein stukje door en bereikt dan de Koewei met daaromheen een gracht.

1. Huize De Schaffelaar

Het beeldbepalende 'Huize De Schaffelaar' wordt in de volksmond liefkozend 'Kasteel De Schaffelaar' genoemd. Het pand werd in 1852 in opdracht van Jasper Hendrik, baron van Zuylen van Nievelde gebouwd. Het verhaal gaat dat hij een weddenschap met een bevriend adellijk persoon was aangegaan wie voor een zelfde bedrag het

grootste en mooiste huis zou kunnen realiseren. Het Geldersch Landschap en Kasteelen heeft Huize De Schaffelaar een aantal jaren geleden prachtig gerestaureerd. Op dit moment is het een locatie voor evenementen en congressen en is een prachtige trouwlocatie van de gemeente Barneveld.

2. De Oranjerie

Nadat, bij de herinrichting van Landgoed De Schaffelaar, de oorspronkelijke fundamenteën en de tekeningen van de oranjerie waren gevonden, werd besloten om de oranjerie opnieuw te realiseren. Oorspronkelijk werden in de

wintermaanden in een oranjerie planten en oranjebomen bewaard. Bewoners van Huize De Schaffelaar gebruikten de oranjerie ook om er thee te drinken. Op dit moment is het een toprestaurant met een uitnodigend terras.

3. De Koewei

De Koewei is de plek waar het oorspronkelijke kasteel heeft gestaan. Het was een ommuurde vesting met een gracht. Het kasteel werd tijdens de Tachtigjarige Oorlog verwoest, waarna het in 1767 werd herbouwd. In 1800 verwoestte een brand het kasteel. Het park, met veertien zichtlijnen vanuit het huis, moest indruk maken op de gasten.

4. Monument Barneveldgroep

Aan de voorzijde van Huize De Schaffelaar ziet u het stenen oorlogsmonument van Ralph Prins. Het monument herinnert aan de 660 Joden (de zogenoemde 'Barneveldgroep'),

die in 1943 hier waren geïnterneerd. Vrijwel alle Joden die hier waren ondergebracht (en later naar Theresiënstadt werden weggevoerd) hebben de Tweede Wereldoorlog overleefd.

5. Het Koetshuis

5. Toegangshek Huize De Schaffelaar

Het prachtige, neogotische toegangshek – dat een monument is – is een bezoek waard.

4

U loopt terug naar de Oranjerie (of u loopt eerst nog een rondje om de Koewei) en u volgt het pad richting de uitgang van Landgoed De Schaffelaar naar de Stationsweg.

5

U wandelt verder richting het toegangshek. Links passeert u het Koetshuis en vergeet niet om even bij het toegangshek te kijken aan de voorkant van Huize De Schaffelaar.

6

U steekt – als u door het hek bent gelopen – de Stationsweg en de Valleilijn bij de spoorbomen over. U gaat dan direct rechtsaf de Spoorstraat in. Links ziet u het beeld van een schaapherder.

6. Spoorstraat

Langs de Spoorstraat staat een aantal monumentale woningen, vrijwel allemaal gebouwd tussen 1902 en 1912. De spoorlijn zelf werd tussen 1902 en 1903 aangelegd. Toentertijd gaf het veel aanzien om dichtbij het spoor te wonen.

7

Aan het einde van de Spoorstraat gaat u linksaf en steekt u de kruising met de Thorbeckelaan over.

U vervolgt uw weg. Na het moderne appartementencomplex aan uw linkerhand ziet u een boom die is geplant ter herinnering aan de geboorte van Prinses Beatrix in 1938. Even verder ziet u aan de overzijde van de straat een majestueuze oude boom. Deze is rond 1780 geplant. Het is een moerascypres uit Noord Amerika. Het is een relikwie uit de prachtige tuin van dominee J. Mensinga, die de initiatiefnemer was van het Gast-, Proveniers- en Weeshuis aan de overzijde van deze straat.

8

Aan het einde van de straat, tegenover het parkeerterrein Torenplein, gaat u linksaf, de Langstraat in.

8. Standbeeld Jan van Schaffelaar

Jan van Schaffelaar was een ridder uit de tijd van de Hoekse en Kabeljauwse Twisten. Toen de strijd verloren leek en zijn troepen in de toren waren verschanst, sprong deze ridder, om zijn manschappen te redden, in 1482 van de toren. Met zijn dood kregen zijn strijdmakkers een vrijgeleide. Het beeld van Jan van Schaffelaar staat voor de Oude Kerk en in het straatwerk ziet u de plek waar Jan vermoedelijk de grond raakte.

7. Moerascypres

8. De Oude Kerk

De Oude Kerk (van de Hervormde Gemeente Barneveld) stamt uit de twaalfde eeuw. Van oorsprong was het een katholieke kerk die aan St. Odulphus was gewijd. St. Odulphus was een heilige uit de 7e eeuw na Christus. In 1930 werd het kerkgebouw uitgebreid tot een kruiskerk. De platen rond de kerk herinneren aan de graven die vroeger rondom de kerk aanwezig waren.

9. Veluws Museum Nairac

Het Veluws Museum Nairac is gevestigd in een voormalige brouwerij uit het begin van de 17e eeuw. Vanaf 1875 beschikt Barneveld over een museum. Het museum is vernoemd naar burgemeester C.A. Nairac, die veel belangstelling had voor de geschiedenis van Barneveld en de Veluwe. Hij richtte een eerste oudheidkamer in dat later uitgroeide tot het Veluws Museum Nairac. Het museum is nu veel meer dan enkel de oudheidkundige kamer. De recente uitbreiding met wisselende exposities maakt het interessant en afwisselend voor een breed publiek.

10. Voormalige Spaarbank 1845

De Coöperatieve Bank werd gebouwd in 1910. Het geld, dat de lokale gemeenschap verdiende, werd in een stichting gestoken. Uit de rendementen van deze stichting werden verschillende projecten ondersteund. Mede door deze ondersteuning werden veel wensen, bijvoorbeeld op het gebied van het onderwijs, gerealiseerd. De initiatieven droegen bij aan hechte, sociale verbanden.

9

Links, tegenover de Oude Kerk, staat het Veluws Museum Nairac.

10

U vervolgt de Langstraat en ca. 200 meter verder ziet u links het karakteristieke pand van de voormalige Spaarbank 1845.

11

Na ca. 100 meter gaat u linksaf naar het Raadhuisplein. Na ongeveer 100 meter ziet u links het Oude Raadhuis.

11. Het Oude Raadhuis

Het Oude Raadhuis werd in 1861 gebouwd door burgemeester C.A. Nairac. Loop er eens omheen en kijk naar de details. Op de eerste etage bevindt zich de raadzaal met prachtige gebrandschilderde onderramen. Het torentje is voorzien van een carillon.

Het gemeentehuis – waarmee het Oude Raadhuis is verbonden – werd in 2006 na een grondige vernieuwbouw officieel geopend door toenmalig minister J.P.H. Donner en commissaris

van de Koning(in) C.G.A. Cornielje. Voor het gemeentehuis staat het gouden ei, een geschenk van de firma De Heus ter gelegenheid van hun 100-jarig bestaan in 2011. Het kunstwerk is gemaakt door Guido Geelen.

12 U loopt rechtdoor, passeert de Nairacstraat en komt in de Nieuwstraat. Vijftig meter verder aan uw linkerhand bevindt zich de Openbare Bibliotheek.

13 Aan het einde van de Nieuwstraat ziet u rechts restaurant 't Schaap.

14 U steekt de Burgemeester Kuntzelaan over en ziet een ren waar u in het voorjaar en in de zomer Barnevelders kunt zien.

U loopt rechtdoor en na het passeren van de Valleilijn bent u weer tegenover de ingang van Landgoed De Schaffelaar.

12. De Openbare Bibliotheek

Het gebouw was van oorsprong een concertgebouw. Het is een van de weinige gebouwen uit de periode van de Amsterdamse School. Strakke lijnen en natuurlijke materialen waren hiervan de kenmerken.

13. Restaurant 't Schaap

Het restaurant 't Schaap is een overblijfsel uit een lang vervlogen tijd. Vroeger werd op deze plaats de schapenmarkt gehouden. U hoeft niet veel fantasie te hebben om rondom dit huis

boeren op klompen te zien handelen die door middel van handje klap hun aankoop bevestigen. In het pand is nu een restaurant gevestigd.

14. Barnevelders

Geen mensen, maar kippen met wereldfaam. Behalve dat het ras uitstekend is, was er ook een burgemeester Westrik, die op een slimme manier marketing bedreef. Samen met de baron en enkele ondernemers hebben zij tijdens de Olympische Spelen in 1928 een boekje over dit ras en de achterliggende industrie, verspreid. Het boekje werd in het Engels, Duits, Spaans en Frans uitgegeven. Via de bezoekers, wachtkamers, KLM, KvK en relaties werd het in grote mate verspreid. De kip heeft de bekendheid van Barneveld over de hele wereld verspreid.

Wandelen door heden en verleden van

Barneveld

Legenda

1. Huize De Schaffelaar
2. De Oranjerie
3. De Koeweij
4. Monument Barneveldgroep
5. Het Koetshuis / Toegangshek Huize De Schaffelaar
6. Spoorstraat
7. Moerascypres
8. Standbeeld Jan van Schaffelaar
8. De Oude Kerk
9. Veluws Museum Nairac
10. Voormalige Spaarbank 1845
11. Het Oude Raadhuis
12. De Openbare Bibliotheek
13. Restaurant 't Schaap
14. Barnevelders

Er zijn ook wandelroutes door
Voorthuizen, Garderen en Stroe

gemeente
Barneveld

Colofon

Wandelen door heden en verleden van Barneveld is onderdeel van een viertal wandelroutes door de gemeente Barneveld.

Uitgave:	Gemeente Barneveld, 2014
Tekst/Samenstelling:	C.P. Hoogeveen
Kaartmateriaal:	Citoplan, Den Haag
Fotografie:	Peter G.J.T. Mulder
Grafische vormgeving:	Interface Communicatie, Ede
Meer informatie:	www.daarombarneveld.com

daarom **Barneveld**